

УДК 330.101

Мартусенко І.В.

*кандидат географічних наук, доцент,**Вінницький навчально-науковий інститут економіки
Тернопільського національного економічного університету***НАПРЯМИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ****DIRECTIONS GREENING ECONOMY IN UKRAINE****АНОТАЦІЯ**

Статтю присвячено дослідженню актуальних проблем інтеграції екологічної складової в усі сфери господарства для активної підтримки створення в Україні сучасної конкурентоспроможної екологічно безпечної економіки. Даний процес дістав назву «екологізація економіки» і полягає в реалізації можливостей одночасного ефективного використання ресурсного потенціалу, збереження природного середовища та його покращання та відновлення на локальному, регіональному та національному рівнях завдяки широкомасштабному запровадженню інновацій у технологіях, ресурсокористуванні, виробництві, управлінні. Виявлено, що екологізація економіки забезпечить для України зниження природоємності виробництва, зменшення навантаження на природу, суттєво зменшить ресурсоємність, енергоємність та відходність господарства. Екологізація економіки стала необхідною умовою в водночас головною складовою частиною сталого розвитку суспільства.

Ключові слова: екологізація економіки, природно-ресурсний потенціал, сталий розвиток, природне навколишнє середовище, екологізація виробництва.

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена исследованию актуальных проблем интеграции экологической составляющей во все сферы хозяйства для активной поддержки создания в Украине современной конкурентоспособной экологически безопасной экономики. Данный процесс получил название «экологизация экономики» и заключается в реализации возможностей одновременного эффективного использования ресурсного потенциала, сохранения природной среды и ее восстановления на локальном, региональном и национальном уровнях благодаря широкомасштабному внедрению инноваций в технологии, использование природных ресурсов, производство, управление. Выявлено, что экологизация экономики обеспечит для Украины снижение зависимости производства от природных ресурсов, уменьшение нагрузки на природу, существенно снизит ресурсоемкость, энергоемкость и отходы производства. Экологизация экономики стала необходимым условием и одновременно главной составляющей устойчивого развития общества.

Ключевые слова: экологизация экономики, природно-ресурсный потенциал, устойчивое развитие, окружающая среда, экологизация производства.

ANNOTATION

The article investigates actual problems of integrating environmental component into all areas of the economy to actively support the creation in Ukraine of the modern competitive environmentally friendly economy. This process became known as «greening the economy» and is to implement simultaneous efficient use of resources, the preservation of the environment and its improvement and restoration of the local, regional and national levels through large-scale introduction of innovation technologies of using of natural resources, production and management. Revealed that the greening of the economy to provide Ukraine raw capacity of reduce production, reduce the burden on nature, significantly reduce the specific resource consumption, energy intensity and waste of economy. Greening the economy was a prerequisite and simultaneously the main component of sustainable development.

Keywords: the greening of the economy, natural resources potential, sustainable development, natural environment, greening production.

Постановка проблеми. Реалізація Україною моделі сталого розвитку суспільства передбачає раціоналізацію використання природних ресурсів, зменшення шкідливого впливу на природне навколишнє середовище, а завдяки впровадженню сучасних технологій ресурсозбереження, безвідходності, альтернативної електроенергетики, біотехнологій, вторинного використання сировини, води, тощо – підвищення ефективності виробничої діяльності, перехід до біоекономіки, покращання рівня та якості життя населення та загальну екологізацію економічного розвитку України та її регіонів.

Українські реалії такі, що попри досягнення світової науки ми не маємо готових моделей сталого розвитку суспільства, а господарська діяльність здійснюється за рахунок природи та майбутніх генерацій, рівні та показники екологізації соціально-економічного розвитку невисокі. Ще на Конференції ООН із навколишнього середовища та розвитку в Ріо-де-Жанейро (1992 р.) відзначалось, що розвиток індустриальних країн, які досягли прогресу за рахунок використання природних ресурсів, ціною забруднення навколишнього середовища, буде втрачати свою життєздатність у міру вичерпування ресурсно-екологічного потенціалу планети. Модель «споживчого суспільства» безперспективна і веде до самознищення.

Як окреслено у Стратегії державної екологічної політики України на період до 2020 р., сталий соціально-економічний розвиток країни передбачає таке функціонування її господарського комплексу, за якого водночас задовольняються зростаючі матеріальні та духовні потреби населення, забезпечується раціональне й екологічно безпечно господарювання та високоефективне збалансоване використання природних ресурсів, створюються сприятливі умови для здоров'я людини, збереження і відтворення навколишнього природного середовища та природно-ресурсного потенціалу суспільного виробництва [1]. Тобто для сучасних умов Української держави та її регіонів сталий (збалансований, комплексно-пропорційний) розвиток можна визначити як процес екологізації не тільки економіки, а й суспільного життя в цілому, гармонізації продуктивних сил через упровадження біоекономічних засад господарювання, задоволення необхідних суспільних потреб за умови збереження і поетапного відтворення цілісності

навколишнього середовища, забезпечення рівноваги між потенціалом природи та вимогами населення.

Екологізація економіки є тією тенденцією, що відповідає вимогам сталого розвитку, тобто розвитку «керованого», який забезпечує здатність майбутніх поколінь задовольняти власні потреби. На сьогодні питання екологізації економіки України стає особливо актуальним – процеси деградації довкілля характерні для всіх регіонів нашої держави, а змінене людиною навколишнє природне середовище впливає на суспільство в зворотному напрямі і не завжди позитивно. Насамперед це пов'язано зі стрімким підвищенням рівня техногенного навантаження на природне середовище, значним виснаженням природних ресурсів, зі щорічним збільшенням екологічних проблем і катастроф, зі зростанням питомої ваги природно-експлуатуючих галузей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним та практичним дослідженням проблем екологізації економіки як ключового фактору стратегії соціально-економічного розвитку держави присвячені праці Бобильова С.М., Голікова А.П., Грицайчук В.В., Дідовича І.І., Злотіна О.З., Кульчицького Я.В., Літвак О.А., Маркіної Т.Ю., Мельника Л.Г., Микитюк О.М., Погріщук Г.Б., Рассадникової С.І., Тарасової В.В., Туниці Ю.Ю., Федулової Л.І. та ін.

Ґрунтовний аналіз концепції сталого розвитку, сутності стадійно-еволюційного розвитку паралельно з категоріями «екологізація економіки та суспільства», «екологізація виробництва» зробили Багров М.Б., Голубець М.А., Горленко О.І., Дейлі Г., Долішній М.І, Дрогунцов С.І., Лісовський С.А., Підгрушний Г.П, Руденко Л.Г. та ін. Сучасний етап розвитку економічних відносин ставить завдання щодо подальшого аналізу проблем екологізації економіки як у загальнодержавному, так і в регіональному аспектах.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Принцип єдності охорони природи, виробництва, ресурсозбереження та їх раціонального використання – магістральний напрям у взаємовідносинах суспільства і природи. Тобто вектор екологізації економіки та суспільного життя є стратегічним для України в усіх локаціях (місцевість, район, регіон, держава) та геопросторовочасових координатах. Вагомість екологічних складників у господарюванні – беззаперечна, тобто екологізація економіки є визначальним фактором національної конкурентоспроможності та гармонізації природокористування. Сьогодні аспект охорони природи є необхідною умовою використання її ресурсів, він забезпечує підтримку динамічної рівноваги між споживанням природних ресурсів і відтворювальними можливостями природи, з одного боку, та ефективністю розвитку економічних систем – з іншого, що особливо важливо за високої технічної оснащеності сучасного виробництва.

Сучасна Україна потребує активізації процесів інтеграції екологічної складової в усі галузі економіки та суспільного життя, що вимагає подальших наукових досліджень та практичних розробок. Чим активніше використовуються природні ресурси, тим ошадливішою повинна бути їх експлуатація, особливо якщо йдеться про невідновлювані енергетичні ресурси, і тим активніше повинні реалізовуватись процеси екологізації економіки країни. Незважаючи на те що кількість розвіданих копалин збільшується як загалом, так і в розрахунку на душу населення, існує загроза їх виснаження ще перед тим, як буде здійснений повномасштабний перехід на використання нових (альтернативних) джерел енергії. Тим більше що суспільство відчуває все більший дефіцит відновлюваних природних ресурсів. У зв'язку з цим екологізація виробництва, раціональне використання і відтворення природних ресурсів стають однією з найбільш актуальних проблем економіки зокрема та людства в цілому. Разом із глобальними проблемами екологізації економіки, охорони навколишнього середовища і раціонального використання природних ресурсів мають яскраво виражений регіональний характер і відіграють особливу роль в інтенсифікації виробництва на основі прискорення науково-технічного прогресу та розвитку інновацій.

Мета статті полягає у спробі аналізу інтеграції екологічної складової в галузі економіки України та її регіонів і виконання головного завдання – окреслити реалії екологізації української економічної дійсності, запропонувати шляхи активізації та розширення процесів екологізації економіки держави з огляду на сучасні тенденції розвитку України як складової частини європейського простору.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні вкрай повільно реалізується єдина послідовна державна політика щодо екологізації економіки, що передбачає запровадження та виконання принципів раціонального природокористування та мінімізацію негативного впливу на екологічні об'єкти під час здійснення господарської (антропогенної) діяльності. Рівень та обсяги техногенного навантаження на навколишнє середовище свідчать про те, що екологічна ситуація у природному довкіллі як життєво важливому просторі для існування людини залишається досить складною.

Під екологізацією економіки розуміється поступовий процес перетворення економіки, скерований на зменшення інтегрального екоруйнівного впливу господарських процесів у розрахунку на одиницю сукупного суспільного продукту [6; 8, с. 231; 9, с. 140; 12, с. 6–7]. Екологізація здійснюється через систему організаційних заходів, інноваційних процесів, реструктуризацію сфери виробництва і споживчого попиту, технологічну конверсію, диверсифікацію виробництва, раціоналізацію

природокористування, трансформацію природоохоронної діяльності, які реалізуються, як на макро-, так і на мікроекономічних рівнях. За визначенням окремих учених економістів-екологів, екологізація визначається як об'єктивно зумовлений процес перетворення всієї суспільної праці, спрямований на збереження і розвиток суспільно-економічних функцій природи [2; 8, с. 232; 10; 13, с. 23–24]. Головна її мета – у процесі економічного розвитку не допустити погіршення екологічної ситуації та сформувати ринок екологічних послуг України, національний екокапітал.

Екологічна ситуація в Україні є доволі складною, а в окремих регіонах сягає критичних меж. Необхідно зазначити, що 15% території країни можна вважати «умовно екологічно чистими», 15% – помірно забрудненими, а 70% – забрудненими територіями [1; 5]. Україна володіє передумовами, що дають їй змогу пропонувати сценарії протидії глобальним загрозам і завдяки цьому відігравати провідну роль у світовому співтоваристві, втілюючи покладену на неї еколого-економічну місію. Так, наприклад, держава має чорноземи, концентрація яких забезпечує їй виняткове становище на Земній кулі. Вони є унікальним антиентропійним спадком глобального виміру, це неповторний землересурсний потенціал, якого не має жоден етнос у світі. Проте слід зазначити, що частка всіх природоохоронних витрат становить близько 0,8–1,0% ВВП України. Це надзвичайно недостатній рівень, особливо враховуючи низьку абсолютну величину ВВП на душу населення. І це при тому, що частка природного капіталу у складі національного багатства України становить 53%. У більшості країн Східної Європи частка природоохоронних витрат перебуває в межах 1,5–4% ВВП, а показник ВВП на душу населення перевищує український у шість і більше разів [7, с. 565–566]. Тому для стабілізації екологічної ситуації та її поступового покращання передусім необхідні величезні асигнування на ліквідацію екологічних збитків, завданих у попередні роки. Такими ресурсами держава, на жаль, не володіє. Зрозуміло, що найкращим варіантом є не

ліквідація проблем екологічного характеру, а взагалі їх недопущення чи попередження (один із базових принципів екологізації економіки), проте і тут Україна значно відстає від інших країн (табл. 1).

Основними небезпеками сьогодні виступають прями й потенційні глобальні екологічні загрози антропогенного походження. Перші безпосередньо пов'язані з негативними впливами антропогенної діяльності на екосистеми України та її регіонів. Потенційні загрози є наслідком господарської діяльності, яка за певних обставин може трансформуватися у пряму глобальну екологічну загрозу. Для України це передусім Чорнобильська катастрофа, коли руйнація атомної електростанції внаслідок впливу антропогенних, а згодом і природних чинників призвела до знищення цілих екосистем. Причому наслідки мають не тільки регіональний, а й глобальний характер.

В Україні існує значна частка господарських систем, які здійснюють додаткові техногенні навантаження на довкілля, передусім на верхню частину геологічного середовища як головного одержувача більшості антропогенно-техногенних впливів. Беручи до уваги численні дослідження інститутів НАН України, МНС і Міністерства екології та природних ресурсів, до екологічно несприятливих факторів, що мають прояв в регіонах України, можна віднести:

- підвищений рівень забруднення приземної атмосфери в межах промислово-міських агломерацій та гірничо-видобувних районів (Дніпропетровська, Запорізька, Кіровоградська, Донецька, Київська, Львівська області);

- хімічне забруднення прилеглих ландшафтів важкими металами, нафтопродуктами, радіонуклідами аварійного викиду ЧАЕС (Столичний, Північно-Східний, Придніпровський, Донецький, Центральний економічні райони);

- суцільне зарегулювання річкової мережі, уповільнення водообміну річкових басейнів, зростаючий рівень забруднення поверхневого стоку (Придніпров'я, Подністров'я, Побужжя) [7, с. 164–165];

- активізацію небезпечних екзогенних геологічних процесів за рахунок прояву регіональ-

Таблиця 1

Кількість викидів парникових газів та державних заходів щодо їх обмеження в деяких країнах

Країна	Обсяги викидів, млрд. т	Кількість державних заходів з обмеження та скорочення викидів
США	6,9	307
Китай	4,1	82
Росія	2,2	Офіційно кількість не зазначена
Японія, Індія	1,3	68
Бразилія, Канада, Німеччина	по 0,8	131 (Німеччина)
Франція, Австралія, Італія, Південна Корея, Мексика, Великобританія	по 0,5	237 (Австралія) 104 (Великобританія)
Україна	0,4	За різними джерелами 18-20, проте офіційно кількість не зазначена

Складено за джерелом: Стратегічні оцінки ІСО № 147. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kusta.org.ua/ico/monitoring/>

ного підтоплення земель на 30% території, розвитку в більшості регіонів держави просядкових, зсувних, селевих карстових деформацій поверхні (Тернопільська, Закарпатська, Одеська, Івано-Франківська, Чернівецька, Миколаївська області) [8, с. 51];

- більшість господарських та транспортних об'єктів характеризуються зниженням інженерно-технічної стійкості (має місце в усіх регіонах);

- існує проблема переробки та захоронення відходів й сміття великих міських поселень (Київ, Львів, Харків, Дніпропетровськ, Одеса та ін.);

- розростання екологічного дисбалансу території промислово-забрудненого Донецького економічного району внаслідок проведення АТО (значна кількість антропогенних, екологічно небезпечних об'єктів зруйнована та не контролюється за зрозумілих причин).

Згадані небезпеки вимагають застосування попереджувальних заходів: проведення комплексного аналізу та запровадження системи сучасного моніторингу еколого-техногенних загроз безпеці життєдіяльності з використанням технологій дистанційного зондування та геоінформаційних систем. Проте все це є засобами відповідної реакції, а процесом недопущення таких станів є екологізація економіки в кожному регіоні України.

Традиційними «атрибутами» екологізації суспільного виробництва прийнято вважати очисні споруди, безвідходні технології, пристрої з переробки відходів, «зелену енергетику», інновації. Також шлях української економіки до екологізації лежить через наукові і практичні засади раціонального природокористування. Найбільш справедливим принципом формування еколого-економічних стимулів залишається принцип «забруднювач сплачує», а найбільш ефективною формою його реалізації – платежі за забруднення середовища та використання природних ресурсів [11]. Тут варто зазначити, що безвідходна технологія – це напрям комплексного використання сировини (корисних копалин, інших природних ресурсів) та захисту навколишнього середовища від забруднень [12]. При цьому забезпечується максимальне вилучення (добування) із сировини всіх цінних компонентів за мінімального виділення чи повної відсутності відходів у твердому, рідкому чи газоподібному стані.

Стратегічними напрямками екологізації економіки регіонів України виступають: широке використання в галузях переробної промисловості вторинної сировини та ресурсозберігаючої техніки і технологій; упровадження безвідходних технологій, інноваційних підходів до використання ресурсів та сировини; комплексне та збалансоване споживання мінерально-сировинних і паливних ресурсів; в аграрному секторі – широкомасштабне впровадження біотехнологій та використання сільськогосподарських відхо-

дів; стабілізація земельного фонду; вторинне, третинне та замкнуте водокористування; відновлення родючості земель; рекультивація відпрацьованих кар'єрів; активне лісовідновлення, підтримання кисневої та сировинної продуктивності лісів, ефективне регулювання лісокористування; збереження рекреаційних ресурсів під час розміщення нових промислових об'єктів тощо.

Одним із вагомих складників екологізації економіки регіонів є біоекономіка – одна зі сторін економічної діяльності, яка враховує позитивний вплив біологічних процесів і поновлюваних біоресурсів на здоров'я населення, на процес економічного зростання і розвитку, а також як економіка, яка повністю ґрунтується на використанні відновлюваних джерел енергії, кінцевих результатах біопроцесів і потенціалі екотехнологій для виробництва новітніх біопродуктів, отримання прибутку від їх реалізації та створення додаткових робочих місць. Поява та розвиток біоекономіки розглядається як альтернатива існуючим підходам до розвитку галузей економіки [4].

Суттєвою характеристикою екологізації економіки регіонів є вторинний ресурсний потенціал та його використання. Навіть за кризових умов господарювання щорічно утворюється близько 500 млн. т відходів із переліком більше ніж 40 найменувань, у структурі яких переважає паливно-енергетична, видобувна, металургійна, хімічна промисловість. У перспективі передбачається формування ефективного механізму вторинного ресурсоспоживання і залучення до цієї сфери іноземних інвестицій та інновацій. Зокрема, значного розвитку набуває вторинна металургія; розширюються напрями переробки пластику, використання макулатури, полімерно-вторинної сировини, деревини; створюються потужності для переробки скляної, картонної, металевої та пластикової тари й упаковки, а також сільськогосподарських відходів.

Варто виділити декілька важливих і першочергових напрямів екологізації економіки. Основою цього процесу в Україні має стати гармонізована з міжнародним законодавством нормативно-правова база у галузі охорони навколишнього середовища, урегулювання відносин в еколого-економічній сфері, відповідальність за нанесення шкоди середовищу. Основи такого законодавства в нашій країні уже створені, проте вони потребують подальшого вдосконалення. Існує потреба екологізації законодавчої бази – це облік екологічних наслідків для держави і населення під час прийняття того чи іншого закону в будь-якій галузі, орієнтація законодавчих і нормативних документів на екологічні проблеми та їхнє попередження (недопущення). На основі затвердженого законодавства варто реалізувати екологізацію податкової системи – затвердити податки і податкові ставки таким чином, щоб будь-якому виробнику було максимально вигідно переорієнтувати свою діяль-

ність на екологічно безпечну, ніж сплачувати штрафи [2]. Безперечно, актуальним напрямом є формування об'єктивної необхідності екологізації промислових процесів. Запровадження екологічно чистого виробництва в усіх галузях українського господарства є необхідною передумовою переходу на шлях сталого розвитку. Технологічна відсталість, все ще велика енергетична матеріаломісткість вітчизняної економіки спричиняють надмірне забруднення природного середовища та інші форми його деструкції, що негативно впливає на стан здоров'я населення і природно-ресурсний потенціал регіонів.

Ще одним зі шляхів, який варто відзначити, є формування екологічної свідомості суспільства, екологічне виховання й освіта. Також необхідно забезпечити доступність екологічної інформації для населення та розвивати екологічну освіту з позиції законів самозбереження.

Напрямом вирішення екологічних проблем вбачається перехід на інноваційну модель розвитку національної економіки на біоекономічних засадах як основного засобу екологобезпечної модернізації виробництва та впровадження процесів ресурсозбереження. Біоекономіка поряд з інноваційною моделлю виробництва в поєднанні з ресурсозбереженням дасть змогу при тому самому рівні видобутку ресурсів (адже процес виробництва неспинний і не може зменшуватися) виробляти з них більше продукції, матеріалів, сировини завдяки безвідходним технологіям, вторинній переробці, використанню відходів тощо. Основними векторами екологізації економіки на біоекономічних та інноваційних засадах мають бути:

- екологічна модернізація та реструктуризація виробництва, що передбачає зміну галузевої структури за рахунок зниження попиту на продукцію екологічно брудних виробництв або шляхом модернізації підприємств – споживачів такої продукції [11];

- розробка та використання природоохоронних технологій, утилізації відходів, рециркулювання ресурсів після їх обробки, рекультивация порушених земель, вторинне або замкнуте водоспоживання;

- сприяння розвитку інформаційно-телекомунікаційних технологій і електроніки; космічних і авіаційних, хімічних, виробничих, енергозберігаючих, транспортних технологій, виробництво нових видів продукції та екологічних послуг;

- запровадження на промислових підприємствах систем екологічного менеджменту, що є сучасним механізмом управління як природоохоронною діяльністю, так і екологізацією економічних процесів. Функціонування екоменеджменту сприятиме покращанню екологічних показників підприємств та зниженню екологічних ризиків і витрат природоохоронного призначення, про що свідчить зарубіжний досвід;

- формування екологічних вимог до розробки нових технологій, запровадження в практику

жорсткого екологічного контролю існуючих технологій відповідно до сучасних екологічних та економічних нормативів та стандартів, що сприятиме підвищенню інноваційності підприємств [3].

Процеси екологізації мають на меті не тільки боротьбу з забрудненням навколишнього середовища, тут необхідний комплексний підхід до екологізації економічного розвитку, який передбачає запровадження системи заходів щодо зниження навантаження на довкілля. Результатом екологізації стане інтеграція екологічних складників у всі сфери української економічної дійсності, тобто формування «зеленої економіки» від локального до національного рівня.

Ключовим завданням тут є реалізація інвестиційних програм (особливо державою) в таких галузях економіки, як енергетика, транспорт, будівництво, сільське господарство. Капіталовкладення повинні бути спрямовані на підтримку новітніх технологій та інновацій у сфері енергозбереження та енергоефективності, утилізації та вторинного використання ресурсів. Передусім це стосується енергетичної галузі. Застарілі технології та оснащення енергетики є основною причиною її низької ефективності та навантаження на навколишнє середовище [2], тому інвестиції в цю галузь постають одним із найбільш дієвих інструментів у процесі побудови «зеленої економіки».

Наприклад, останнім часом світові інвестиції в «чисту енергетику» зросли вдвічі. Обсяги капіталовкладень у відновлювальну енергетику в розвинутих країнах значно перевищують фінансування традиційних енергопотужностей. Більшість країн світу задекларували до 2020 р. досягти в середньому 15–25% використання альтернативних видів енергії. Данія, Фінляндія та Швеція вже сьогодні вагому частку національного споживання енергії отримують із нетрадиційних джерел. В Україні виробництво «чистої енергії» з урахуванням гідроелектростанцій не досягає і 10% від усієї виробленої електроенергії, що є дуже низьким показником, тому екологізація вітчизняної енергетики має стати головним завданням у короткостроковій перспективі.

Широкомасштабний розвиток маловідходних та ресурсозберігаючих технологій вирішуватиме проблему ефективного використання сировини та реалізує функцію охорони навколишнього середовища від забруднення та відходів. Кінцевою метою таких технологій є створення замкнутих технологічних циклів із повним використанням наявної сировини та відходів. Перспективним підходом до формування маловідходних систем є створення територіальних виробничих комплексів (наприклад, у сільському господарстві рослинництво та тваринництво здійснюють утилізацію власних відходів, сьогодні відходи рослинництва слугують альтернативним паливом та ін.).

Основними тенденціями екологізації економіки, що визначатимуть майбутнє України як європейського регіону, стануть: значне підвищення ефективності використання ресурсів, низький рівень відходів; інформатизація та роботизація всіх сфер життя; подальше поширення зелених інтегрованих start-up-технологій; використання надпотужних альтернативних джерел енергії, медицина на генному рівні та біоінженерія; модульоване високопродуктивне сільське господарство (яке сьогодні стало потенційним джерелом енергетичних ресурсів завдяки вирощуванню енергетичної сировини для біопалива, біогазу, виробництва пелет тощо) що дасть змогу наперед задавати властивості продукції та необхідні обсяги; розповсюдження біотехнологій.

Висновки. Вирішення проблеми екологізації економіки сприятиме розв'язанню внутрішніх проблем суспільства: формуватиме позитивний імідж держави та її регіонів, сприятиме забезпеченню збалансованого розвитку національного господарського комплексу та служитиме гуманістичній цілі – створенню сприятливого середовища життєдіяльності для майбутніх поколінь. Отже, у результаті отримаємо не тільки «зелену економіку», біоекономіку, а й екологізацію суспільного розвитку – динамічний процес, спрямований на комплексне оздоровлення екологічної, економічної, соціальної і духовної сфер суспільної діяльності. Екологізація суспільного розвитку повинна привести до зменшення антропогенного навантаження на зовнішнє природне середовище та розвиватися під впливом ефективних інструментів екологічної політики. Даний процес є інструментом втілення в життя концепції, яка передбачає пріоритет духовного розвитку над виробництвом матеріальних благ. Сучасна енвайроеконімічна наука робить активні кроки щодо вдосконалення методів екологізації економічної діяльності. Основна мета цього процесу – зробити економічну діяльність екологічно безпечною, а отже, конкурентоздатною з огляду на глобалізаційні запити.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011. – № 26. – 128 с.
2. Варламова С.І. Екологізація промисловості в Україні: проблеми та перспективи / С.І. Варламова, І.С. Варламова // Ефективна економіка. – 2016. – № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4753>.
3. Коковський Л.О. Концепція «декаплінгу»: розмежування економічного зростання, ресурсоспоживання та впливу на навколишнє середовище в Україні / Л.О. Коковський // Ефективна економіка. – 2013. – № 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2493>.
4. Літвак О.А. Біоекономічні пріоритети у розвитку аграрного сектора / О.А. Літвак // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 8 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://global-national.in.ua>.
5. Мартусенко І.В. Екологічні ризики світової економічної кризи / І.В. Мартусенко // Інтеграційний вибір України: історія сучасність, перспективи : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (Вінниця, 10 квітня 2012 р.). Том 1. – Тернопіль : Крок, 2012. – С. 201–204.
6. Мартусенко І.В. Екологізація економічного розвитку: пріоритетні напрями та перспективи для України / І.В. Мартусенко, К.Ю. Корчевна // Матеріали за 10-а міжнародна научна практична конференція «Бъдещите изследвания». Т. 11. Економіки. – София : Бял Град-БГ ООД, 2014. – С. 17–20.
7. Мартусенко І.В., Погіршук Б.В. Регіональна економіка : [підручник] / І.В. Мартусенко, Б.В. Погіршук. – Тернопіль : Крок, 2015. – 626 с.
8. Мельник Л.Г. Екологічна економіка : [підручник] / Л.Г. Мельник. – Суми : Університетська книга, 2003. – 346 с.
9. Мельник, Л.Г. Екологізація економіки як передумова досягнення сталого розвитку / Л.Г. Мельник, О.І. Мельник, І.М. Бурлакова // Економіка та менеджмент: перспективи розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Суми, 18–20 травня 2011 р.) ; за заг. ред. О.В. Прокопенко, М.Ю. Троян. – Суми : СумДУ, 2011. – Т. 2. – С. 139–141.
10. Рассадникова С.І. Регіональні аспекти екологізації економіки України / С.І. Рассадникова // Ефективна економіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1764>.
11. Тарасова В.В. Екологізація економіки та екологічність виробництва в регіонах України / В.В. Тарасова // Інноваційна економіка. – 2013. – № 7. – С. 128–133.
12. Туниця Ю.Ю. Екологізація економіки: теоретико-методологічний аспект / Ю.Ю. Туниця, Е.П. Семенюк, Т.Ю. Туниця // Економічна теорія. – 2011. – № 2. – С. 5–15.
13. Цимбаленко Я.Ю. Екологізація соціально-економічної системи як основа сталого розвитку економіки / Я.Ю. Цимбаленко // Економіка та держава. – 2015. – № 2. – С. 22–25 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.economy.in.ua/pdf/2_2015/6.pdf.